Prima instanță:Judecătoria Chișinău, sediul Centru judecător: Svetlana Vîșcu
Dosarul nr. 2a-1780/23
2-18131058-02-2a-14052023

D E C I Z I E
Colegiul Civil, comercial și de contencios administrativ
al Curţii de Apel Chişinău

27 iunie 2024
Instanța compusă din:
Președintele ședinței, judecătorul Ana Panov
Judecători Natalia Mămăligă și Ala Malîi
Grefier Danu Blanovschi

examinând în ședință publică cererea de apel declarată de Rotari Radu și apelul incident declarat de Valentina Rotaru, împotriva hotărârii Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) din 25 noiembrie 2022, în pricina civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Rotaru Valentina împotriva lui Rotari Radu, Rotari Lucia cu privire la încasarea datoriei și cheltuielilor de judecată,

c o n s t a t ă:

La 12 august 2013, Rotaru Valentina s-a adresat cu cerere de chemare în judecată împotriva lui Rotari Radu, solicitând încasarea sumei de 40 000 (patruzeci mii) euro, cu titlu de datorie.

În motivarea acțiunii a indicat că la 01 iunie 2009, a împrumutat lui Rotari Radu suma de 25000 euro, iar la 01 martie 2010, suma de 15000 euro, fapt confirmat prin recipisele din 01 iunie 2009 și din 01 martie 2010.

A relevat că potrivit înțelegerii reflectate în recipise, mijloacele bănești au fost împrumutate pentru amenajarea teritoriului și construcția casei de locuit de pe str. Basarabilor, mun. Chișinău *****, pârâtul asumându-și obligația de a construi această casă până la 31 decembrie 2012 și de a o recepționa, inclusiv, pe numele lui Rotaru Valentina, iar în caz contrar va fi obligat de a restitui toată suma împrumutată până la 01 iunie 2013.

Totodată a notat reclamanta, că contrar condițiilor contractuale, pârâtul nu a construit casa de pe str. Basarabilor, mun. Chișinău și nici nu a restituit suma împrumutată în termenul stabilit, fiind nevoită să se adreseze în instanța de judecată.

La 8 octombrie 2013, părțile litigiului au înaintat instanței de judecată tranzacția de împăcare și au solicitat încetarea procesului civil privind încasarea datoriei (f.d.19, vol.I).

Prin Încheierea Judecătoriei Buiucani, mun.Chișinău din 8 octombrie 2013, s-a admis cererea depusă de reclamanta Rotaru Valentina și pârâtul Rotaru Radu privind aprobarea tranzacției de împăcare și încetare a procesului civil.

S-a aprobat tranzacția de împăcare semnată de reclamanta Rotaru Valentina și pârâtul Rotari Radu la 8 octombrie 2013, în temeiul căreia părțile procesului civil, au ajuns la un acord comun de a soluționa litigiu apărut pe cale amiabilă, cu respectarea condițiilor reflectate în acordul prezentat instanței, prin care:

- pârâtul, Rotari Radu recunoaște integral creanța în suma de 40000 euro, primită de la Rotaru Valentina;

- în contul achitării datoriei, pârâtul Rotari Radu transmite reclamantei Rotaru Valentina terenul cu destinație pentru construcție, cu suprafaţa totală de 0,05 ha de pe *****, cu nr.cadastral *****, care aparține în drept de proprietate pârâtului, în temeiul contractului de vînzare-cumpărare, ***** din *****, titlului de autentificare a dreptului deținătorului de teren ***** eliberat de Primăria municipiului Chişinău la *****

- părţile recunosc că, prin încheierea prezentei tranzacţii, reclamanta renunţă de la toate pretențiile sale materiale faţă de Rotari Radu în privinţa creanţei în sumă de 40000 euro, confirmată prin recipisele din 01.06.2009 şi 01.03.2011, iar pîrîtul Rotari Radu renunță în favoarea reclamantei de la dreptul său de proprietate în privința terenului cu destinație: pentru construcție, cu suprafaţa totală 0.05 ha de pe str.Basarabilor, 31, mun.Chişinău, cu nr.cadastral 0100510.078;

- părţile garantează că sunt cunoscute cu efectele procesuale ce rezultă din încheierea tranzacției de împăcare, precum şi cu efectele încetării procesului civil motivul aprobării tranzacției nominalizate.

- părţile s-au înţăles că, nu vor pretinde la compensarea cheltuielilor suportate în cadrul procesului civil în cauză din contul părţii adverse, toate cheltuielile de judecată rămân pe seama părții care le-a suportat.

- partea care nu va îndeplini obligațiunile sale asumate în baza prezentei tranzacții, va recupera dauna cauzată părții prejudiciate.

Tranzacția de împăcare devine executorie din data rămânerii irevocabilă a încheierii judecătorești privind încetarea procesului pe motivul aprobării acesteia, urmând a fi înregistrată în registrul bunurilor imobile (f.d.21-23, vol.I).

La 13.02.2017, reprezentantul Luciei Rotari, avocatul Beruceașvili Andrei a înaintat cerere de revizuire a încheierii Judecătoriei Buiucani, municipiul Chișinău din 8.10.2013 (f.d.38-39, vol.I).

Prin Încheierea Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani din 24 noiembrie 2017, cererea de revizuire înaintată de Rotari Lucia s-a respins ca inadmisibilă (f.d.68-75, vol.I).

Prin Decizia Curții de Apel Chișinău din 29 ianuarie 2018, a fost casată încheierea Judecătoriei Chișinău din 24 noiembrie 2017 și pe cauza dată s-a dat o nouă hotărâre sub formă de încheierea, prin care cererea de revizuire înaintată de Rotari Lucia s-a admis, s-a casat încheierea Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău nr. 2-5075/2013 din 08.10.2013, cu remiterea cauzei, la rejudecare în fond, în aceeași instanță, în alt complet de judecată. (f.d. 95-98,vol.I).

La 18 aprilie 2017, reprezentantul Valentinei Rotaru, avocatul Grecu Denis, a înaintat instanței de judecată cerere privind atragerea în proces a Luciei Rotari în calitate de copârât și și-a concretizat pretențiile din acțiune solicitând încasarea în mod solidar de la Rotari Radu și Rotari Lucia în beneficiul Valentinei Rotaru a sumei de 40000 euro, cu titlu de datorie conform contractului de împrumut, în lei moldovenești la cursul BNM stabilit la data executării, precum și încasarea cheltuielilor de judecată.(f.d. 109-111, vol.I).

În motivarea cererii a indicat, că potrivit certificatului de divorț *****, căsătoria între Rotari Radu și Rotari Lucia a fost desfăcută la data de *****, astfel încât se prezumă că sumele împrumutate precum și destinația acestora s-a efectuat în interesul familiei, iar potrivit art.371 alin.(l) și (2) Cod Civil, Bunurile dobândite de soți în timpul căsătoriei sânt proprietatea lor comună în devălmășie dacă, în conformitate cu legea sau contractul încheiat între ei, nu este stabilit un alt regim juridic pentru aceste bunuri. Orice bun dobândit de soți în timpul căsătoriei se prezumă proprietate comună în devălmășie până la proba contrară.

Prin încheierea protocolară a Judecătoriei Chișinău sediul Buiucani din 28 mai 2018, s-a admis cererea reprezentantului reclamantei privind atragerea în proces în calitate de copârât a Luciei Rotari (f.d.120, vol.I).

La 12 septembrie 2018, reprezentantul Luciei Rotari, avocatul Beruceașvili Andrei a înaintat instanței de judecată cerere privind excepția de tardivitate în ordinea art.186/1 Cod de procedură civilă, solicitând admiterea cererii și respingerea ca tardivă a acțiunii depuse de Rotaru Valentina în partea încasării datoriei în mărime de 40000 euro din contul Luciei Rotari (f.d.112-113, vol.I).

Prin încheierea Judecătoriei Chișinău sediul Buiucani din 18 septembrie 2018, s-a admis cererea privind excepția de tardivitate depusă de reprezentantul Luciei Rotari, avocatul Beruceașvili Andrei, în cadrul cauzei civile intentate la cererea de chemare în judecată depusă de Rotari Valentina către Rotari Radu, Rotari Lucia privind încasarea datoriei.

S-a respins acțiunea depusă de Rotari Valentina către Rotari Lucia privind încasarea datoriei, ca fiind tardivă (f.d.123-124, vol.I).

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 10 decembrie 2018, a fost menținută încheierea judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani din 18 septembrie 2018, în cauza civilă la cererea privind excepția de tardivitate depusă de avocatul Beruceașvili Andrei în interesele Luciei Rotari, în cadrul cauzei civile intentate la cererea de chemare în judecată depusă de Rotari Valentina către Rotari Radu, Rotari Lucia privind încasarea datoriei (f.d. 140-145, Vol.I).

Poziţia instanţei de fond:

Prin Hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 25 noiembrie 2022, s-a admis cererea de chemare în judecată înaintată de Rotaru Valentina către Rotari Radu, Rotari Lucia privind încasarea datoriei și cheltuielilor de judecată.

S-a încasat de la Rotari Radu ***** în beneficiul Valentinei Rotaru cu titlu de datorie la contractele de împrumut (recipisa) din 01 iunie 2009, suma de 25 000 (douăzeci și cinci mii) euro, și din 01 martie 2010, suma de 15000 (cincisprezece mii) euro, în total suma de 40000 (patruzeci mii) euro, echivalentul în lei MD, conform cursului oficial al BNM, la momentul executării hotărîrii.

S-a încasat de la Rotari Radu în beneficiul statului taxa de stat în mărime de 17912 (șaptesprezece mii nouă sute doisprezece) lei (f.d.200-204, vol.I).

Pentru a hotărî astfel, instanța de judecată a reținut că: reieșind din faptul, că pîrîtul Rotari Radu a recunoscut faptul primirii în proprietate cu titlul de împrumut de la Rotaru Valentina a sumei totale de 40 000 euro, aceste circumstanțe nu urmează a fi constatate, or, nu sînt negate de către pîrîtul Rotari Radu.

Corespunzător, avînd în vedere faptul că reclamanta şi-a onorat obligațiunile sale contractuale, iar pârâtul Rotari Radu nu și-a onorat obligația de restituire a împrumutului în sumă totală de 40000 Euro, la termenul stabilit și nici ulterior, instanța de judecată consideră necesar a admite pretenția reclamantei cu privire la încasarea de la pîrît, în beneficiul acesteia a datoriei în sumă totală de 40 000 euro.

Pretențiile din cererea de apel:

La 01 decembrie 2022, Rotari Radu a declarat apel împotriva hotărârii Judecătoriei Chişinău (sediul Centru) din 25 noiembrie 2022, prin care a solicitat admiterea cererii de apel, casarea integrală a hotărârii Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 25.11.2022 şi emiterea unei noi hotărâri privind respingerea acțiunii depuse de Rotaru Valentina împotriva lui Rotari Radu, Rotari Lucia cu privire la încasarea datoriei şi cheltuielilor de judecată.

În susținerea cererii de apel a indicat că hotărârea primei instanțe o consideră drept neîntemeiată şi lipsită de suport juridic, motiv pentru care urmează a fi casată, specificând că la caz, obiectul cercetării în cadrul prezentului proces reprezintă pretenții cu privire la încasarea datoriei apărute în baza contractului de împrumut (acordat în interesele familiei pentru construcția casei de locuit care în

final nu a avut loc), însă prima instanță nu a luat în considerație că obligația pecuniară respectivă a fost stinsă prin executarea unei tranzacții de împăcare, fapt recunoscut de ambele părţi.

Totodată a reliefat că, anterior, prin încheierea Judecătoriei Buiucani, mun.Chişinău din 08.10.2013, prezentul proces civil a fost încetat, în temeiul art.265 lit.d) CPC, pe motiv că părțile au încheiat o tranzacție de împăcare.

Iar, la data de 08.10.2013, părţile litigante au ajuns la un acord comun de a soluţiona litigiul apărut pe cale amiabilă, cu respectarea condițiilor reflectate în acordul prezentat instanței.

Prin urmare, rezultă că obligația de a restitui suma împrumutată a fost stinsă la 29.10.2013, adică la data înregistrării în Registrul bunurilor imobile a dreptului de proprietate al lui Rotaru Valentina asupra terenul de pe *****, cu număr cadastral *****, în contul compensării creanței respective, ca urmare executării încheierii Judecătoriei Buiucani, mun.Chişinău din 08.10.2013.

A indicat apelantul Rotari Radu, că prin Decizia Curţii de Apel Chişinău din 29.01.2018, a fost desființat actul judecătoresc irevocabil nominalizat urmare admiterii unei revizuiri declarate de Rotari Lucia (fosta soţie), în mod abuziv, nicidecum nu pune la îndoială faptul executării efective a tranzacției de împăcare şi nu poate servi temei pentru a admite acțiunea din nou, de altfel constat că sunt în faţa unei încasări duble. Or, peste un timp intimata a comercializat terenul altei persoane de bună credință care desfășoară lucrări de construcție a casei, astfel încât nu este posibilă întoarcerea executării încheierii Judecătoriei Buiucani, mun.Chişinău din 08.10.2013.

A specificat că consideră admiterea cererii de revizuire a lui Rotari Lucia, drept ilegală, contrară principului stabilității raportului juridic, or revizuenta nu a demonstrat respectarea cerințelor de admisibilitate a acesteia (motivele inadmisibilității sunt expuse în opinia separată a judecătorului raportor Minciună Anatol).

La fel a indicat că Rotari Lucia a pretins la desființarea unui act judecătoresc irevocabil, invocându-se doar motivul că imobilul litigant a fost procurat în timpul căsătoriei şi aceasta ar putea să pretindă la o parte din acesta, deși nu a prezentat niciun act, prevăzut de lege, care ar confirma faptul apariției proprietății (titlu deținătorului de teren, hotărâre judecătorească de recunoaștere a dreptului de proprietate și/sau partaj al bunurilor comune în devălmășie, extras din registrul bunurilor imobile, ect). Prin urmare, admițând revizuirea instanța doar a prezuma o eventuală apariție a dreptului de proprietate a revizuientei, lucru categoric inadmisibil, or după cum rezultă din practica constantă a CtEDO, dreptul de proprietate nu poate fi prezumat, acesta este infiinţat, transformat si încetat doar în temeiul legii şi doar în aşa caz garanţiile protecției dreptului sunt protejate de Convenţie.

A reiterat apelantul că desfacerea căsătoriei între el şi Rotari Lucia a avut loc mai tîrziu, în anul 2014 şi, ca urmare, litigiul rezolvat prin încheierea Judecătoriei Buiucani, mun.Chişinău din 08.10.2013, nu era legat de divorţul şi partajul bunurilor comune între soţi, iar circumstanțele invocate drept motiv al revizuirii au putut fi cunoscute şi, în realitate, au fost cunoscute mult mai înainte, începând din data înregistrării, la 29.10.2013, a lui Rotaru Valentina în calitate de proprietar al imobilului litigant, în temeiul încheierii Judecătoriei Buiucani, mun.Chişinău, nr.2-5075/2013 din 08.10.2013.

A susținut că fosta soţie nu ar putea pretinde la desființare a unui act judecătoresc irevocabil prin care eu am dispus de un bun, la care ea ar putea să pretindă în continuare, dar la compensare contravalorii sau la o majorare proporțională a cotei în alte bunuri supuse partajului.

A relevat apelantul Rotari Radu că a stins datoria în sumă de 40000 euro faţă de Rotaru Valentina, iar o altă concluzie a fost susținută de prima instanță doar din cauza casării actului judecătoresc irevocabil prin care s-a stins obligația, astfel încât admiterea revizuirii a fost un act arbitrar din partea justiției şi urmează a fi înlăturat prin casarea deciziei prin care a fost admisă revizuirea lui Rotari Lucia.

La 19 septembrie 2023, Rotaru Valentina a depus apel incident împotriva hotărârii Judecătoriei Chişinău (sediul Centru) din 25 noiembrie 2022, prin care a solicitat casarea integrală a hotărârii contestate, cu emiterea unei noi decizii prin care să fie menținută tranzacția de împăcare încheiată între Rotaru Valentina si Rotari Radu, aprobată prin încheierea Judecătoriei Buiucani, mun.Chişinău din 08.10.2013, totodată a solicitat și scutirea de la plata taxei de stat întrucât este pensionară şi nu este încadrată în câmpul muncii, astfel încât nu are surse necesare pentru suportarea cheltuielilor de judecată.

În susținerea apelului incident, apelanta Rotaru Valentina a menționat că nu neagă faptul că apelantul Rotari Radu a împrumutat de la ea o sumă de bani pentru interesele familiei (construcția casei de locuit), așa cum nu se neagă faptul că datoria nu a fost stinsă în modul stabilit de părți la ziua semnării recipiselor.

La fel a indicat că această creanță a fost stinsă efectiv prin transmiterea în proprietatea ei a unui teren pentru construcție cu suprafața totală de 0,05 ha de pe str. Basarabilor, 31, mun. Chişinău, cu nr. cadastral *****, prin executarea încheierii Judecătoriei Buiucani, mun. Chişinău din 08.10 2013, prin care s-a aprobat tranzacția de împăcare între părțile litigante, care în virtutea art.1333 alin (1) Cod Civil, în redacția Legii din 06.06.2002, are între părți autoritatea lucrului judecat.

Totodată a susținut că prin Decizia Curţii de Apel Chişinău din 29.01.2018, a fost desființat actul judecătoresc irevocabil nominalizat urmare admiterii unei revizuiri declarate de Rotari Lucia (fosta soţie), în mod abuziv, nicidecum nu pune

la îndoială faptul executării efective a tranzacției de împăcare, care a fost înregistrată în Registrul bunurilor imobile la data de 29.10.2013.

A notat că admiterea arbitrară a revizuirii depuse de Rotari Lucia, doar din cauza că bunul a fost procurat în perioada căsătoriei cu apelantul, fără a fi argumentată cu motive convingătoare a cauzei, nerespectării termenului pentru declararea revizuirii, fără a fi prezentată vreo dovadă a titlului de proprietate asupra terenului (dreptul doar a fost prezumat) sau unei hotărâri judecătorești de partaj (procedura respectivă la acel moment nici nu era inițiată), a dus la un haos juridic şi consecinţe grave, având în vedere că terenul ulterior a fost comercializat terţelor, care au edificat casa de locuit şi întoarcerea situaţiei în poziţia iniţială nu este posibilă datorită bunei-credinţe a dobânditorilor noi.

A afirmat că, prin hotărârea primei instanțe din 25.11.2022, de fapt s-a dispus o dublă încasare a creanței deja stinse, fapt recunoscut de ambele părți.

Termenul legal de declarare a apelului:

În conformitate cu art. 362 alin. (1) din Codul de procedură civilă, termenul de declarare a apelului este de 30 de zile de la data pronunțării dispozitivului hotărârii, dacă legea nu prevede altfel.

Potrivit art. 111 alin. (3) din Codul de procedură civilă, termenul de procedură stabilit în ani, luni sau zile începe să curgă în ziua imediat următoare datei calendaristice stabilite, datei comunicării actului de procedură sau producerii, evenimentului ori momentului care a condiționat începutul lui.

În speță s-a stabilit că, dispozitivul hotărârii Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) a fost emis la 25 noiembrie 2022, iar cererea de apel a fost depusă la 1 decembrie 2022, corespunzător se deduce că apelantul a respectat termenul legal de 30 zile de declarare a apelului.

Articolul 362^1. Apelul incident

(1) În cadrul procesului în care se judecă apelul depus de apelant, intimatul este în drept, după expirarea termenului de apel, să depună apel în scris, inclusiv în formă electronică prin intermediul Programului integrat de gestionare a dosarelor. Apelul incident se depune nu mai tîrziu de data depunerii referinței la cererea de apel.

(2) Dacă apelantul principal îşi retrage apelul sau dacă cererii de apel nu i se dă curs, sau cererea a fost restituită, sau există alte motive care exclud soluționarea fondului, apelul incident prevăzut la alin.(1) nu produce efecte juridice.

La caz se atestă că apelul incident a fost depus în termen și acceptat spre examinare de către Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de apel Chișinău prin încheierea din 27 iunie 2024.

Argumentele părților în ședința instanței de apel:

În ședința de judecată a instanței de apel, apelantul Rotari Radu a susținut integral cele expuse în cererea de apel, suplimentar a menționat că nu are nici o datorie față de doamna Rotaru Valentina.

În ședința instanței de apel, avocatul Grecu Denis, în interesele Valentinei Rotaru, a susținut integral cele expuse în cererea de apel incident și reiterând circumstanțele de fapt și normele de drept reflectate în aceasta, a solicitat admiterea apelului incident, casarea hotărârii primei instanțe, menționând că soluția instanței urma a fi alta, or prin admiterea acțiunii de fapt are loc dubla încasare a datoriei. Totodată a susținut că aceste contracte de împrumut (recipise) nu sunt fictivi, așa cum fictivitatea presupune că ambele părți nu au avut intenția de a se produce efecte juridice ale unei tranzacții.

În ședința instanței de apel avocatul Beruceașvili Andrei în interesele Luciei Rotari, a menționat că apelanții acționează cu rea credință, prezentul litigiu a fost inițiat cu scopul de a o priva pe Rotari Lucia de dreptul de proprietate, imitând un litigiu cu datorie simulată, așa cum în prima ședință au înaintat tranzacție de împăcare. Totodată a menționat că consideră de fapt că datoria nu există, iar recipisele sunt un act juridic simulat.

Co-pârâta Rotari Lucia și apelanta Rotaru Valentina la ședința de judecată nu s-a prezentat și nu a înaintat cerere de amânare sau de examinare în lipsă, deși procedura de citare legală a fost respectată, motiv pentru care, prin prisma art. 379 alin. (1) din Codul de procedură civilă, Colegiul civil a dispus examinarea cauzei în lipsa părții absente.

Aprecierea instanței de apel:

Analizând legalitatea și temeinicia hotărârii contestate, prin prisma argumentelor invocate de participanții la proces și a materialelor din dosar, Colegiul consideră apelul declarat drept neîntemeiat şi care urmează a fi respins, cu menținerea hotărârii instanței de fond, din considerentele ce urmează.

În conformitate cu art. 373 din Codul de procedură civilă, instanţa de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referinţelor şi obiecţiilor înaintate, legalitatea şi temeinicia hotărârii atacate în ceea ce priveşte constatarea circumstanţelor de fapt şi aplicarea legii în primă instanţă.

În limitele apelului, instanţa de apel verifică circumstanţele şi raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanţe, precum şi cele care nu au fost stabilite, dar care au importanţă pentru soluţionarea cauzei, apreciază probele din dosar şi cele prezentate suplimentar în instanţă de apel de către participanţii la proces. În cazul în care motivarea apelului nu cuprinde argumente sau dovezi noi, instanţa de apel se pronunţă în fond, numai în temeiul celor invocate în primă instanţă. Instanţa de apel este obligată să se pronunţe asupra tuturor motivelor invocate în apel. Apelantului nu i se poate crea în propria cale de atac o situaţie

mai dificilă decât aceea din hotărârea atacată cu apel, cu excepţia cazurilor când consimte şi când hotărârea este atacată şi de alţi participanţi la proces.

Potrivit art. 385 alin. (1) lit. a) din Codul de procedură civilă instanța de apel, după ce judecă apelul, este în drept să respingă apelul și să mențină hotărârea primei instanțe.

Conform dispozițiilor art. 118 alin. (1) din Codul de procedură civilă, fiecare parte trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temei al pretențiilor şi obiecțiilor sale dacă legea nu dispune altfel.

În acord cu prevederile art. 121 din Codul de procedură civilă, instanţa judecătorească reţine spre examinare şi cercetare numai probele pertinente care confirmă, combat ori pun la îndoială concluziile referitoare la existenţa sau inexistenţa de circumstanţe, importante pentru soluţionarea justă a cazului.

Articolul 130 alin. (1) din Codul de procedură civilă statuează că instanța judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multi aspectuală, completă, nepărtinitoare şi nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul şi interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege.

Potrivit art. 239 din Codul de procedură civilă, hotărârea judecătorească trebuie să fie legală şi întemeiată. Instanţa îşi întemeiază hotărârea numai pe circumstanţele constatate nemijlocit de instanţă şi pe probele cercetate în şedinţă de judecată.

În temeiul art. 240 alin. (1) din Codul de procedură civilă, la deliberarea hotărârii, instanța judecătorească apreciază probele, determină circumstanțele care au importanță pentru soluționarea cauzelor, care au fost sau nu stabilite, caracterul raportului juridic dintre părți, legea aplicabilă soluționării cauzei şi admisibilitatea acțiunii.

Colegiul civil reţine că instanţa de apel, potrivit regulilor unui process echitabil, reţinându-se rolul determinant al concluziilor sale, are obligaţia să examineze efectiv problemele esenţiale care îi sunt supuse aprecierii şi să nu se limiteze la însuşirea motivelor instanţei inferioare. (Hirro Balani c. Spaniei, nr. 18064/91 din 09.12.1994 §27; Georgiadis c. Greciei nr.21522/93 din 29.05.1997 §43).

Potrivit recomandărilor avizului nr. 11 din 2008 al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) în atenţia Comitetului de Miniştri al Consiliului Europei privind calitatea hotărârilor judecătoreşti, o motivaţie şi o analiză clară sunt cerinţele fundamentale ale hotărârilor judecătoreşti şi un aspect important al dreptului la un proces echitabil. Pentru a răspunde cerinţelor procesului echitabil, motivarea ar trebui să evidenţieze, că judecătorul a examinat cu adevărat chestiunile esenţiale ce iau fost prezentate.

Din interpretarea art. 6 din Convenția europeană a Drepturilor Omului, pronunţarea de către instanţele judecătoreşti a unor hotărâri motivate constituie una

dintre garanţiile dreptului fundamental la un process echitabil şi acesta presupune obligaţiunea instanţei judecătoreşti de a se expune în hotărârile contestate asupra tuturor cerinţelor acţiunii, precum şi argumentelor invocate de către părţi întru, respectiv, admiterea sau respingerea acestora (cauza Garcia Ruiz vs Spania, Hotărâre din 21 ianuarie 1999, § 26).

Din suportul probatoriu administrat urmează că la 1 iunie 2009, Rotari Radu a semnat o recipisă, în care a indicat:

*„Eu, Rotari Radu, am împrumutat de la Rotari Valentina o sumă de 25000 (douăzeci cinci mii) euro,pentru amenajarea teritoriului şi construcţia casei de locuitde pe str.Basarabilor, mun.Chişinău *****.*

Totodată, prin aceasta confirm că, finalizarea construcţieicasei de locuit va avea loc până la 31 decembrie 2012, cu recepţia acesteia, inclusive pe numele doamnei Rotari Valentina, în caz contrar voi fi obligat să restituit suma împrumutată până la 01 iunie 2013."(f.d.186, vol.I).

Totodată Colegiul reține că la 1 martie 2010, Rotari Radu a mai semnat o recipisă, în care a indicat:

*„Prin prezenta confirm că eu Rotari Radu, astăzi am împrumutat de la Rotaru Valentina o sumă de 15000 (cincisprezece mii) euro, în scopurile prevăzute de recipisa din 01 iunie 2009, fiind obligat să restituit suma împrumutată, în caz de nefinalizarea casei de locuit de pe str.Basarabilor mun.Chişinău *****, până la data de 01 iunie 2013"(f.d.187, vol.I).*

Cu întâietate, Colegiul notează că raportului material litigios la caz îi sunt aplicabile dispozițiile incidente ale Codului civil în redacția legii până la modernizare – 1 martie 2019, deoarece raporturile juridice materiale au apărut până la 1 martie 2019.

Conform art. 8 alin. (1) din Codul civil (în vigoare la data stingerii situației juridice),drepturile și obligațiile civile apar în temeiul legii, precum şi în baza actelor persoanelor fizice şi juridice care, deși nu sunt prevăzute de lege, dau naștere la drepturi și obligații civile, pornind de la principiile generale și de la sensul legislației civile.

În conformitate cu art. 195 Cod civil (în vigoare la data stingerii situației juridice) act juridic civil este manifestarea de către persoane fizice şi juridice a voinţei îndreptate spre naşterea, modificarea sau stingerea drepturilor şi obligaţiilor civile.

Potrivit art. 199 Cod civil (în vigoare la data stingerii situației juridice), consimțământul este manifestarea, exteriorizată, de voință a persoanei de a încheia un act juridic. Consimțământul este valabil dacă provine de la o persoană cu discernământ, este exprimat cu intenția de a produce efecte juridice şi nu este viciat.

Conform art. 206 alin.(1) Cod civil (în vigoare la data stingerii situației juridice) obiect al actului juridic este obligația persoanei care a încheiat actul juridic.

În acord cu prevederile art. 207 Cod civil (în vigoare la data stingerii situației juridice), actul juridic civil încheiat fără cauză ori fondat pe o cauză falsă sau ilicită nu poate avea nici un efect. Cauza actului juridic se prezumă pînă la proba contrară.

Art. 208 Cod Civil (în vigoare la data stingerii situației juridice) reglementează forma actului juridic, stabilind la alin.(1) și (2) că actul juridic poate fi încheiat verbal, în scris sau în formă autentică. Forma este o condiție de valabilitate a actului juridic numai în cazurile expres prevăzute de lege.

În conformitate cu art. 210 alin.(1)-(2) Cod civil (în vigoare la data stingerii situației juridice), trebuie să fie încheiate în scris actele juridice dintre persoanele juridice, dintre persoanele juridice şi persoanele fizice şi dintre persoanele fizice dacă valoarea obiectului actului juridic depășește 1000 de lei, iar în cazurile prevăzute de lege, indiferent de valoarea obiectului. În cazul în care, conform legii sau învoielii între părţi, actul juridic trebuie încheiat în scris, el poate fi încheiat atît prin întocmirea unui singur înscris, semnat de părţi, cît şi printr-un schimb de scrisori, telegrame, telefonograme, altele asemenea, semnate de partea care le-a expediat.

Articolul 211 alin.(1) Cod civil (în vigoare la data stingerii situației juridice) prevede că nerespectarea formei scrise a actului juridic face să decadă părţile din dreptul de a cere, în caz de litigiu, proba cu martori pentru dovedirea actului juridic.

În conformitate cu prevederile art. 216 alin.(1) Cod civil (în vigoare la data stingerii situației juridice), actul juridic este nul în temeiurile prevăzute de prezentul cod (nulitate absolută).

Potrivit prevederilor art.217 al.(1) Cod civil (în vigoare la data stingerii situației juridice) „nulitatea absolută a actului juridic poate fi invocată de orice persoană care are un interes născut şi actual. Instanţa de judecată o invocă din oficiu.

Conform art. 220 alin.(1) Cod civil (în vigoare la data stingerii situației juridice) „actul juridic sau clauza care contravine normelor imperative sunt nule dacă legea nu prevede altfel.

În același timp, potrivit art. 514 din Codul civil (în vigoare la data stingerii situației juridice), obligaţiile se nasc din contract, fapt ilicit (delict) şi din orice alt act sau fapt susceptibil de a le produce în condiţiile legii.

Conform art.666 alin. (1) Cod civil (în vigoare la data stingerii situației juridice) contractul este acordul de voinţă realizat între două sau mai multe persoane prin care se stabilesc, se modifică sau se sting raporturi juridice.

Potrivit art.679 alin.(1) Cod civil (în vigoare la data stingerii situației juridice, contractul se consideră încheiat dacă părţile au ajuns la un acord privind toate clauzele lui esentiale.

În acord cu art. 867 alin. (1) din Codul civil (în vigoare la data stingerii situației juridice) „prin contractul de împrumut o parte (împrumutător) se obligă să dea în proprietate celeilalte părți (împrumutatul) bani sau alte bunuri fungibile, iar aceasta se obligă să restituie banii în aceeași sumă sau bunuri de același gen, calitate şi cantitate la expirarea termenului pentru care iau fost date.

Potrivit prevederilor art. 871 alin.(1), (3), (4) al Codului civil (în vigoare la data stingerii situației juridice), împrumutatul trebuie să restituie împrumutul în termenul şi în modul stabilit în contract. Împrumutatul trebuie să restituie bunuri de calitatea şi în cantitatea bunurilor primite şi nimic mai mult, chiar dacă preţurile au crescut ori au scăzut. În cazul în care a împrumutat o sumă de bani, împrumutatul are obligaţia de a restitui suma nominală primită fără a ţine cont de variaţiile valorii banilor. Dacă în contractul de împrumut nu este stabilit nici termenul de restituire, nici termenul de preaviz, împrumutul trebuie restituit în decursul a 30 de zile de la data la care împrumutatul a primit cererea de restituire.

Astfel, raportând circumstanțele stabilite la normele legale ce guvernează spața, Colegiul Civil, comercial și de contencios administrativ consider că soluția instanței de fond este justă, fiind bazată pe interpretarea și aplicarea corectă a dispozițiilor legale, precum și pe cercetarea obiectivă a materialelor dosarului, situație ce impune menținerea actului judecătoresc contestat.

Pornind de la prevederile normelor de drept enunţate supra, Colegiul reţine că contractual este acordul de voință realizat între două sau mai multe persoane prin care se stabilesc, se modifică sau sting raporturi juridice în funcție de natura și esența înțelegerii, precum și a scopului urmărit.

Pentru a reține valabilitatea unui contract de împrumut este necesar ca acesta să fie încheiat în conformitate cu legea și cu buna-credință. Deci, una din condițiile esențiale legale ale contractului de împrumut este ca împrumutătorul să dea în proprietate împrumutatului bani sau alte bunuri, iar ultimul să se oblige să restituie banii în aceeași sumă sau bunurile de același gen la expirarea termenului.

În același timp, legislația civilă nu conţine reguli speciale cu privire la forma contractului de împrumut, urmând să fie respectate regulile generale referitoare la forma convenţiei, adică prevederile art. 210, 211 Cod civil, conform cărora actele juridice dintre persoanele juridice, dintre persoanele juridice şi persoanele fizice şi dintre persoanele fizice se încheie în formă scrisă dacă valoarea obiectului actului juridic depășește 1000 de lei, iar în cazurile prevăzute de lege, indiferent de valoarea obiectului. Nerespectarea formei scrise a contractului lipseşte părţile de dreptul de a solicita, în caz de litigiu, proba cu martori pentru confirmarea valabilităţii contractului.

Faptul încheierii contractului de împrumut în formă scrisă poate fi demonstrat printr-un înscris, semnat de părţi (împrumutat şi împrumutător), prin telegrame, telefonograme, solicitarea scrisă din partea împrumutatului de amînare a termenului achitării împrumutului, scrisoarea-garanţie cu afirmaţia că împrumutul va fi restituit şi altele asemenea, semnate de partea care le-a expediat.

Colegiul menționează că recipisele scrise de Rotari Radu și anexate la materialele cauzei în original conțin cu certitudine informaţii despre părţile contractului de împrumut: împrumutătorul – Rotaru Valentina și împrumutatul – Rotari Radu, despre suma concretă a împrumutului –25000 euro și respective 15000 euro, precum și despre termenul, la expirarea căruia urmează a fi restituiți banii.

Prin urmare, Colegiul conchide că recipisele scrise de Rotari Radu servesc drept temei pentru încasarea sumei împrumutului, or, aceastea reprezentând expunerea unui act juridic civil, corespunde exigenţelor legale, inclusiv referitor la clauzele esenţiale ale acestuia.

Astfel, Colegiul notează că instanța de fond, just constatând că pretenția reclamantei privind încasarea datoriei în mărime totală de 40000 euro, derivă din contractele de împrumut din 01 iunie 2009 și respectiv 01 martie 2010, în care este prevăzut termenul scadent, considerent din care Rotari Radu este obligat să o ramburseze la expirarea termenului, a concluzionat că aceasta este întemeiată și urmează a fi admisă.

Referitor la alegațiile avocatului Beruceașvili Andrei în interesele Luciei Rotari cu privire la caracterul fictiv al contractelor de împrumut Colegiul menționează următoarele.

Actul juridic fictiv are menirea să creeze o aparență juridică pentru terți și implică o neconcordanță intenționată între voința reală și voința declarată și această neconcordanță are ca scop înșelarea terților. Actul juridic încheiat fără intenția de a produce efecte juridice este lovit de nulitate absolută, deoarece în cazul acestui act lipsește unul din elementele definitorii ale actului juridic – intenția de da naștere, modifica sau stinge drepturi și obligații civile. Manifestarea de voință în cazul actului juridic fictiv este falsă și are ca scop inducerea în eroare a altor persoane, creând aparența existenței actului juridic în realitate. Întocmirea unui act fictiv comporta, de regula, o intenție frauduloasa, concretizata in eludarea anumitor prevederi legale sau in vătămarea intereselor unor persoane.

La caz, reprezentantul Luciei Rotari, avocatul Beruceașvili Andrei a invocat că scopul încheierii celor două recipise, a constat în dorința lui Rotari Radu de a o priva pe Rotari Lucia de dreptul de proprietate, imitând un litigiu cu datorie simulată, fără a prezenta vreo probă în susținerea poziției sale.

Respectiv, în accepțiunea instanței de apel realizarea unui drept nu se face gratuit, fără a fi supus unor rigori procedurale în ceia ce privește respectarea

sarcinii probațiunii, or reprezentantul intimatei Rotari Lucia, prin prisma raționamentului instituit la art.118 alin. (1) Cod de procedură civilă, urma să demonstreze scopul de a crea aparența săvârșirii actului în cauză, iar la caz avocatul Beruceașvili Andrei nu a realizat pe deplin această sarcină legală.

Prin urmare, Colegiul, subliniind că Rotari Radu a semnat personal recipisele prin are s-a obligat să restituie lui Rotaru Valentina suma totală de 40000 euro, conchide că reprezentantul intimatei Rotari Lucia, contrar art.118 Cod de procedură civilă, nu a adus probe pertinente și admisibile ce ar combate circumstanțele date și ar confirma faptul că contractul de împrumut a fost încheiat fără intenția de a produce efecte juridice, fiind unul fictiv.

Mai mult, după cum a constatat și instanța de fond, însăși apelantul Rotari Radu a recunoscut faptul primirii în proprietate de la Rotaru Valentina a sumelor de 25000 euro și respectiv 15000 euro, indicate în recipisele semnate de el personal și aceste circumstanțe nu urmează a fi constatate, or, nu sînt negate de către pîrîtul Rotari Radu.

Cu privire la alegațiile din apelul declarat de Rotari Radu și din apelul incident declarat de Rotaru Valentina precum că obligația pecuniară respectivă a fost stinsă prin executarea unei tranzacții de împăcare, fapt recunoscut de ambele părţi, și că prin admiterea cererii de chemare în judecată de fapt se efectuează dubla executare a obligație, Colegiul reține că prin Decizia Curții de Apel Chișinău din 29 ianuarie 2018, a fost casată încheierea Judecătoriei Chișinău din 24 noiembrie 2017 și pe cauza dată s-a dat o nouă hotărâre sub formă de încheierea, prin care cererea de revizuire înaintată de Rotari Lucia s-a admis, s-a casat încheierea Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău nr. 2-5075/2013 din 08.10.2013 (prin care a fost confirmată tranzacția de împăcare și încetat procesul), cu remiterea cauzei, la rejudecare în fond, în aceeași instanță, în alt complet de judecată. (f.d. 95-98,vol.I).

Prin urmare, dat fiind faptul că încheierea Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău nr. 2-5075/2013 din 08.10.2013 a fost casată, părțile au fost puse în situația anterioară confirmării tranzacției de împăcare.

Referitor la încasarea cheltuielilor de judecată Colegiul civil reține următoarele.

În conformitate cu prevederile art. 82 Cod de procedură civilă, cheltuielile de judecată se compun din taxa de stat şi din cheltuielile de judecare a cauzei.

În acord cu prevederile art. 83 alin. (1) Cod de procedură civilă, taxa de stat reprezintă o sumă care se percepe, în temeiul legii, de către instanţa judecătorească în beneficiul statului de la persoanele în ale căror interese se exercită actele procedurale de judecare a cauzei civile sau cărora li se eliberează copii de pe documente din dosar.

Conform art.98 alin.(1) Cod de procedură civilă, cheltuielile aferente judecării cauzei, suportate de instanţa judecătorească, precum şi taxa de stat, de a căror plată reclamantul a fost scutit, se încasează la buget de la pîrît proporţional părţii admise din acţiune dacă pîrîtul nu este scutit de plata cheltuielilor de judecată.

Colegiul, reținând că la adresarea cu cererea de chemare în judecată reclamanta Rotaru Valentina a fost scutită parțial de la achitarea taxei de stat, concluzionează că prima instanță corect a încasat suma de 17912 (șaptesprezece mii nouă sute doisprezece) lei de la pârâtul Rotari Radu în beneficiul statului, or acesta a pierdut procesul.

Totodată, soluționând problema cheltuielilor de judecată în instanța de apel, conform art.98 alin.(1) Cod de procedură civilă, Colegiul decide a încasa din contul apelantului Rotari Radu în beneficiul statului taxa de stat, de plata căreia a fost scutită apelanta Rotari Valentina la înaintarea apelului incident, în sumă de 14 434 (paisprezece mii patru sute treizeci și patru) lei.

Urmare a constatărilor detaliate supra, vis-a-vis de circumstanțele faptice ale cazului dedus judecării în ordine de apel, Colegiul concluzionează că argumentele expuse de către Rotari Radu în cererea de apel și de către Rotaru Valentina în cererea de apel incident, sunt lipsite de substanță juridică obiectivă, iar instanța de fond reieșind din cumulul probelor administrate, a soluționat cauza sub toate aspectele de fapt și de drept, în consecință hotărârea emisă fiind legală şi întemeiată, în corespundere cu art. 130 din Codul de procedură civilă.

În consecință, având în vedere că soluția emisă de prima instanță este una corectă, argumentele părților apelante fiind nefondate, Colegiul civil ajunge la concluzia de a respinge apelul declarat de Rotari Radu și apelul incident declarat de Valentina Rotaru, cu menținerea hotărârii Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) din 25 noiembrie 2022.

În conformitate cu prevederile art.385 lit.a), 390 CPC, Colegiul Civil, comercial și de contencios administrativ

d e c i d e:

Se respinge cererea de apel declarată de Rotari Radu și apelul incident declarat de Valentina Rotaru.

Se menține hotărârea Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) din 25 noiembrie 2022, în pricina civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Rotaru Valentina împotriva lui Rotari Radu, Rotari Lucia cu privire la încasarea datoriei și cheltuielilor de judecată.

Se încasează de la Rotari Radu, în beneficiul statului taxa de stat de a cărei plată a fost scutită Valentina Rotaru la depunerea apelului incident în mărime de 14 434 (paisprezece mii patru sute treizeci și patru) lei.

Decizia este definitivă și executorie din momentul emiterii, însă poate fi atacată cu recurs la Curtea Supremă de Justiţie în termen de 2 luni de la comunicarea deciziei integrale, prin intermediul Curţii Supreme de Justiţie.

Președintele ședinței, judecătorul — Ana Panov

Judecătorii — Natalia Mămăligă

Ala Malîi